

Ruimte scheppen voor welbevinden

Onze opgave bij de vernieuwing van de Wlz

Kunnen en mogen zijn wie je bent, medemens zijn, dat is de kern van welbevinden. Alle betrokkenen moeten daar ruimte voor scheppen. Alleen dan kan de langdurige zorg in de toekomst goed aansluiten op de diepere behoeften en verlangens van een groeiende groep zorgvragers. Dat is dan ook de kern van de zaak bij de komende vernieuwing van de Wet langdurige zorg (Wlz) vindt ActiZ, de grootste brancheorganisatie in de zorg. In haar notitie 'Ruimte scheppen voor welbevinden' levert ActiZ belangrijke bouwstenen voor die vernieuwing.

De kernvraag zal altijd moeten zijn: *"Draagt de zorg bij aan het welbevinden van de cliënt?"*. Daarbij bieden zorgorganisaties een specifiek aanbod waaruit cliënten kunnen kiezen en waarmee zorgorganisaties zich kunnen onderscheiden.

Kwetsbare mensen

De laatste levensfase gaat meestal samen met een beperking van de vitaliteit en de mogelijkheden van de mens. Ouderen kunnen daar in de regel goed mee omgaan. Velen blijven tot op hoge leeftijd zelfredzaam; zo nodig doen zij daarvoor een beroep op naasten. Maar er zijn ook ouderen met zoveel mentale en medische problemen dat informele hulp niet langer toereikend is.

Ook de chronisch zieken horen tot deze groep. Deze uiterst kwetsbare mensen zijn aangewezen op professionele zorg. Als geen ander ervaren deze mensen dat deze levensfase ook rafelige randen kent.

Via de Wlz zijn deze kwetsbare mensen verzekerd van goede professionele ondersteuning. De verpleegzorg in Nederland levert die ondersteuning. Als geen ander bundelen de zorgorganisaties op een professionele manier de hoogwaardige medische zorg en begeleiding die deze mensen nodig hebben. Maar kan de langdurige zorg ook in de toekomst goed blijven aansluiten op de diepere behoeften en verlangens van een groeiende groep zorgvragers?

Zinvol en waardig

Dit kan wanneer zorgaanbieders met hun know how en faciliteiten meer ruimte gaan scheppen voor het welbevinden. Vanuit een holistische visie kunnen zij zich veel meer gaan richten op de totale kwaliteit van leven van de cliënt.

De zorg maakt daarmee een transformatie door naar een persoonlijker aanpak. De focus verschuift van aanbodgericht naar aandacht voor de cliënt. Van de relatie die de cliënt heeft met de organisatie naar de band die deze heeft met de professional. Van verpleeghuiszorg naar verpleegzorg. Van een systemische aanpak in een logistiek systeem naar zorg in een zo thuis mogelijke omgeving met passie en vakmanschap. Van focus op beperkingen en negatief welbevinden naar focus op kansen en mogelijkheden en positief welbevinden. Het is vervolgens aan de cliënt en zijn naasten het aangereikte aanbod te benutten en te beoordelen. Zorgaanbieders nemen die verantwoordelijkheid niet over, maar helpen hieraan de beste invulling te geven. De zorg is beter naarmate mensen op basis van eigen keuzes en normen mee verantwoordelijk zijn voor het bepalen van hun zorg en de vorm waarin deze betaald wordt.

Ruimte scheppen voor welbevinden

Wanneer verpleegzorg nodig is, is die in nauwe samenwerking met de naasten gericht op het welbevinden van de cliënt. Zelfs bij zeer complexe zorg is de cliënt geen optelsom van gebreken of consument van zorgproducten. Wij streven er naar dat mensen onder alle omstandigheden en in elke levensfase een zinvol en waardig bestaan kunnen leiden.

Vastomlijnde kaders loslaten

De Wlz biedt in principe mogelijkheden om langs deze weg beter aan te sluiten op veranderende behoeften. Ruimte en tijd om te leren en te experimenteren horen daarbij. Normalisering in de zorg moet het uitgangspunt zijn en het is de cliënt die bepaalt of de geboden kwaliteit bijdraagt aan zijn welbevinden. Dat vraagt ruimte om de vastomlijnde kaders los te laten, soms wat moed om meer risico's toe te laten en alleen die zorg en ondersteuning in te zetten die volgens de cliënt daadwerkelijk iets toevoegt aan de kwaliteit van leven. Het levensverhaal van de cliënt is de basis voor het zorgplan.

Zorgorganisaties moeten hun basiskwaliteit op orde hebben en daarmee voldoen aan de wet- en regelgeving op dit punt, zoals rond de veiligheid, de klachtenregeling en de privacy-regels. Dat de 'basis op orde' is betekent onder meer smakelijke maaltijden, vakbekwame medewerkers afgestemd op de doelgroep en met respect voor en ondersteuning van de eigen identiteit en levensinvulling. Voldoen aan de basiskwaliteit is voor de zorgorganisaties van cruciaal belang voor hun voortbestaan. Hiermee voorzien zij zich op termijn ook van een *licence to operate* van de samenleving.

De ambitie van de branche en de bedoeling van de Wlz kunnen alleen tot wasdom komen als ook het systeem rondom de organisaties en de maatschappelijke opvattingen erover in lijn met dit hogere doel worden gebracht. Het gaat daarbij in hoofdlijn om:

- Ingesleten regels, kwaliteitseisen en normen in het veld.
- Institutioneel verankerd toezicht en inspectie.
- Wijzen van bekostiging.
- Vakbekwaamheidseisen die het onderwijs hanteert.
- Rol en positionering van de uitvoerder.

Eenvoud, transparantie en vertrouwen

Eenvoud, transparantie en vertrouwen zijn de sleutelwoorden bij het opschudden van deze randvoorwaarden. Dat zal nog schuren. Bij de roep om 'betere zorg' is nu de gangbare reflex 'strengere regels, scherper toezicht, meer meetinstrumenten', maar met alleen het verbeteren van de technisch meetbare zorg zullen de kansen op het welbevinden van de cliënt eerder slinken. Bij kwaliteit van leven hoort vaak het weloverwogen accepteren van enig risico: wonen in een huis met de hygiëne van een ziekenhuis is in medisch opzicht alleszins veilig en verantwoord, maar doet afbreuk aan de kwaliteit van leven.

Eigen ontwikkeling

Het inzichtelijk maken van de verschillen in aanpak en aanbod tussen uiteenlopende organisaties en professionals is een belangrijk punt van aandacht. Zorgorganisaties hebben in de transitie naar een persoonlijker aanpak te leren, maar welke verandering precies voorop staat verschilt per organisatie en is afhankelijk van eerder opgebouwde competenties. Bij de een staat het ontwikkelen van de medisch-technische kant voorop, bij de ander het versterken van het bestuur op de nieuwe aanpak. Iedere organisatie moet haar eigen ontwikkelingsdoelen en tempi hebben om te komen tot deze samenhangende en duurzame verandering. De constante is evenwel dat bestuurders hierop in alle gevallen aanspreekbaar zijn.

In de zorgvernieuwingagenda van de overheid wordt de route geschetst waarlangs de belemmeringen naar vernieuwing worden opgeruimd. De ActiZ-notitie 'Ruimte scheppen voor welbevinden' levert daarvoor nu de bouwstenen.